

Jonge mensen op oude schepen

Voor Max (15) en zijn broer Sam (18) lijkt de Clipper *Stad Amsterdam* met haar drie masten vooral een klimparadijs. Als het even kan, zitten de jongens op één van de ra's of klimmen ze over de 10,5 meter lange kluiverboom. Op een tocht rond Jutland in de zomer van 2014 zijn ze de jongste passagiers. Wat zegt dat over de combinatie jonge mensen en oude schepen? Tekst: Michiel van Straten Foto's: Katy Lips

Ik tuur omhoog, het donker van de avond in, en direct waait de pet van mijn kop. Er staat een lekker briesje. Mijn twee zoons zijn op weg naar de ra van het *main upper topsail*, aan de hoofdmast van de *Stad Amsterdam*, die onderweg is van Kiel naar Hamburg. De klim naar het eerste platform was nog breed en strak; die naar het tweede platform biedt al wat minder stevig houvast onder de voeten. De houten dwarslatten van de eerste klim zijn hier vervangen door wiebelig touwwerk, met verder naar boven toe steeds minder ruimte om je voeten een goede plek te geven. Het want gaat hier bijna recht naar boven, min-

der schuin en comfortabel dan in het onderste deel. Eenmaal om het tweede platform heen geklommen, waarbij de jongens een lichte overhang moeten nemen om daar op te komen, staan ze op het platform. Gezekerd, dat wel natuurlijk, want ze hebben de klim-instructie eerder deze week goed opgenomen. Bovendien is dit niet hun eerste klimtocht. Nu moeten ze een stap maken van het platform-pje af, naar de ra. Voeten op het 'paard', handen aan de ra. 'Step on!', roept Max, wanneer hij er op stapt, om te voorkomen dat zijn broer, die al op het touw staat, schrikt wanneer zijn deel van het touw omhoog schiet. De regel

'Eén hand voor jezelf' blijkt moeilijk te hanteren, want het zeil is stug, zwaar en moeilijk op te tillen met één hand. Maar het opdoeken gaat volgens het boekje, onder toezicht oog van bemanningslid Lau. Als Sam en Max na gedane zaken naast me op het dek staan vraag ik nieuwsgierig: 'En, hoe was het?' 'Heel gaaf,' antwoordt Max, 'maar dan donkerder.' Dag of nacht, dat maakt hem niet uit. Een dag later al klimmen ze naar het hoogste punt, de ra van het *skysail*, het hoogste zeil aan de hoofdmast. Die mast steekt 46,5 meter de lucht in. Als ik naar hun ervaring vraag, vertelt Sam: 'De mast helt daar achterover. Aan de top van de mast

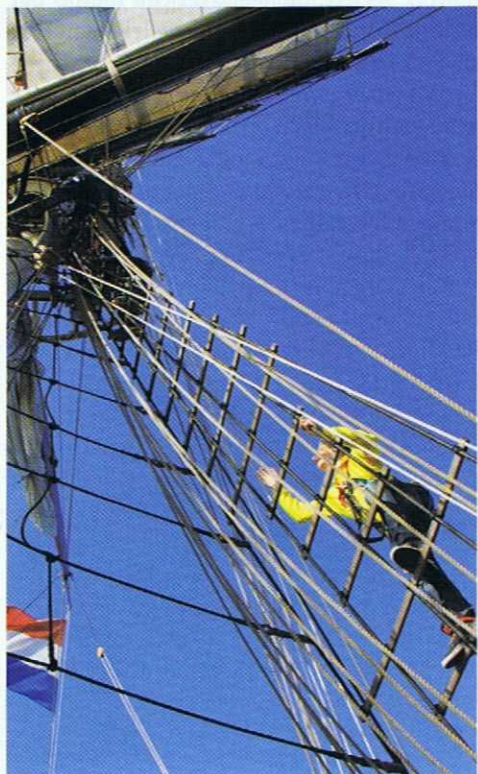
zit een touwladder. Die zit geloof ik alleen aan de boven- en onderkant vast, dus die beweegt helemaal. En de boot gaat heen en weer, het bovenste deel natuurlijk het meest.' Was dat spannend? Max: 'Nee, leuk juist. Ik vind die adrenaline best lekker.'

Jonge mensen op oude schepen?

Al maanden geleden, toen wij deze reis boekten, begonnen we uit te zien naar ons eigen avontuur op de 76 meter lange driemaster. Ik was al een keer eerder mee geweest (zie SdZ 8.2013), en mijn inschatting was geweest dat mijn vrouw en kinderen het varen met deze clipper ook een fantastische ervaring zouden vinden. Maar ergens was er wat onzekerheid: zouden er leeftijdsgenoten van mijn tienerzoons aanwezig zijn? Zo niet, hoe zouden ze zich voelen tussen enkel volwassenen? Het meelopen in een wacht is vrijwillig. Ik vroeg me af of dat niet te vrijblijvend voor ze zou zijn. En zouden ze zich buiten de wacht niet gaan vervelen?

Eenmaal aan boord blijken we het enige gezin te zijn onder de passagiers. De vader-zoon-combinatie is overigens niet uniek: twee Duitse, volwassen mannen zijn in het gezelschap van hun vader. En bemanningslid

Max (15) heeft als jongste opvarende geen enkele moeite met het klimwerk. Het is hoe hoger, hoe beter zelfs: 'Ik vind die adrenaline best lekker.' Wanneer we hem even niet kunnen vinden op het schip is omhoog kijken meestal afdoende - hij zit dan in het want of op een ra. Wel goed gezeurd, want je mag pas naar boven na een uitgebreide kliminstructie.

Rasmus, die zijn laatste reis met *Stad Amsterdam* maakt (hij gaat aan de wal wiskunde studeren) heeft zijn vader meegenomen, om te laten zien wat hij aan boord allemaal heeft gedaan en geleerd. Zo kan het dus ook. Maar tieners zijn er niet, naast mijn zoons. Karel, de scheepsarts, zegt tegen me: 'Ik vaar al langer twee keer per jaar mee op dit schip, maar ik heb nog nooit een heel gezin zien meevaren.' Of dat ook representatief is voor de reizen die hij niet heeft gedaan kan hij niet zeggen, maar het lijkt wel enigszins aannemelijk. De kosten per persoon zou je kunnen vergelijken met het verblijf in een hotel, en dat kan wat prijzig worden als je dat met meerdere mensen langere tijd doet. De vergelijking met een hotel gaat gelukkig ook op een andere manier op: de verzorging door housekeeping en koks is mijns inziens minstens net zo goed als in een prima hotel.

Op zoek naar samenwerking

We merken tijdens onze eerste maaltijd direct dat er op dit schip, ook voor jongeren, veel meer dimensies aan het varen zijn dan alleen het klimmen. Vanwege de verschillende wachtploegen wordt er in twee shifts gegeten. Na een keuze uit het rijke buffet schuif je aan één van de tafels in de *longroom* aan. Je komt vanzelf naast anderen te zitten. Als ik goed geteld heb zitten we aan boord met bijna tien verschillende nationaliteiten: Nederlanders, een Belg, een Pool, een Rus, een Noor, Denen, Duitsers, Amerikanen - en ik zie er misschien nog wat over het hoofd. Dat is voor passagier Matthew één van de grote charmes van een dergelijke reis. Matthew, een kleine sportief uitzijnde Amerikaan met een levendige en open houding: 'Ik heb vier kinderen, maar die zijn nog wat te jong om mee te mogen varen. Dus ik ben vooruit gekomen om te ervaren hoe het hier is. Ik vind dit een fantastische omgeving voor mijn kinderen. Het is een wereld op zichzelf, waar je problemen moet oplossen als die zich voordoen, en je er niet van weg kunt lopen. Je kunt hier niet op jezelf blijven, maar wordt bijna gedwongen om contact te maken met anderen. En dat is precies wat ik wil voor ze.'

Wie kijkt zoals Matthew ziet dat een schip als *Stad Amsterdam* veel meer biedt dan loef en lij. 'Wij leven thuis in een homogene gemeenschap, met allemaal mensen zoals wij. Mijn doel is dat mijn kinderen diverse aspecten van de wereld zien en ervaren, die vanuit hen gezien uniek en interessant zijn, met hun eigen verhalen.' Hebben zij zeilervaring? 'Nee. Ikzelf nauwelijks. Tien dagen op een catamaran in de Cariben, maar dat was vrij passief, alles werd daar voor ons geregeld.

boven: Gedurende ontbijt, lunch en avondeten tref je iedereen in de gezellige Longroom. Het gezelschap is internationaal en bemanning en passagiers eten samen. In twee shifts, want er is natuurlijk altijd een wacht aan dek.

midden: Max, Sam en moeder Katy

onder: Twee boegbeelden, waarvan één met ontbloot borst. De kluiwerboom biedt een mooi uitzicht. Niet alleen op het boegbeeld, maar ook op hoe de steven door het water klieft. En als je geluk hebt zwemmen er dolfijnen onder je voeten mee.

Het enige wat ik daar deed was toekijken. Neemt hij straks al zijn kinderen mee? 'Dat is het plan. Ik heb ze verteld dat ik met hen op *Stad Amsterdam* wil varen. Om te zien hoe mensen samenwerken, en vooral om met mensen uit andere culturen te ontmoeten in een omgeving waar dat eigenlijk vanzelf gaat. Dat is wat je hier doet. En mijn kinderen zijn daar erg naar uit.' Matthew's foto's en verhalen over deze reis zullen hun enthousiasme alleen maar aanwakken, verwacht hij. Volgend jaar is zijn oudste dochter Emmeline oud genoeg om mee te mogen.

boven: De kluiverboom is één van de favoriete plekken van de klimmers. Je ziet, hoort en voelt er het schip achter je aan varen. Volgens sommigen is het daarom de mooiste plek op het schip.

onder: Het bleek een prima idee om als compleet gezin een tocht te boeken met *Stad Amsterdam*. Je bent veel bij elkaar, maar er is ook voldoende ruimte om je eigen weg te kiezen aan boord. Wij kozen ervoor gezamenlijk deel uit te maken van een wacht.

Speciaal voor jongeren

De volgende dag, we varen inmiddels in het Kattegat, vertelt de Vlaamse Eerste Stuurman Michael Barbaix me over een bijzondere vorm

van reizen op *Stad Amsterdam*. Het concept lijkt speciaal te beantwoorden aan de doelen die Matthew voor zijn kinderen heeft gesteld. Jaarlijks wordt de internationale Tall Ships Race gehouden, waar *Stad Amsterdam* met enige regelmaat aan meedoet. De etappes, die vaak ruim een week duren, zijn specifiek gericht op jongeren. De selectie van de gelukkigen die mee mogen varen vindt plaats op een speciale manier. Een deel van de jongeren zijn kinderen van relaties van Randstad, één van de twee eigenaren van het schip. De andere eigenaar is de Gemeente Amsterdam. Michael: 'De mensen die door de gemeente worden uitgekozen zijn over het algemeen jongeren uit een probleemsituatie'. Het gaat dan om jongeren waarmee het thuis of op school niet zo goed is gegaan, die extra begeleiding nodig hebben. De gegadigden moeten een motivatiebrief schrijven aan de gemeente, en van daaruit vindt de selectie plaats.'

Wat is het doel van die reizen? Michael: 'Mensen samenbrengen. Net zoals op alle reizen die *Stad Amsterdam* maakt. Mensen samenbrengen in een unieke setting. We proberen bij de indeling van de wacht een goede mix te creëren, zodanig dat het voor een ieder een zo rijk mogelijke ervaring wordt.'

Achter de Tall Ships Race zit Sales Training International (STI). Hun doelstelling? Barbaix: 'Jongeren in een internationale setting laten samenwerken en wat te laten doorstaan. De achtergrond is die van de oude thee- en graanraces uit de klippertijd, waarbij oude zeelieden zeiden: dit is nog echt iets wat vormend kan zijn voor jonge mannen of vrouwen. Vanuit die spirit is STI ontstaan.' Is er nog een maritieme doelstelling? 'We proberen natuurlijk de zin voor het zeilen over te brengen. Het zijn ook weken waarin we alleen maar met zeilen bezig zijn, dus bijvoorbeeld niet met onderhoud.' En, lukt dat? Barbaix: 'Je ziet altijd mensen die direct vanaf dag één het enthousiasme over het schip delen, die de spirit direct aanvoelen en erin meegaan. Er zijn ook mensen die heel weifelend aan boord stappen en de eerste dagen echt een afwachtende houding hebben: wat zijn we hier aan het doen, wat ligt het schip toch scheef? Waar gaat dit eigenlijk over? Je bent aan het racen tegen een ander schip, maar je ziet dat schip vaak niet eens.' Die abstractie is begrijpelijkerwijs nog wel eens lastig. 'Maar het is dan wel heel mooi, als je dat soort mensen dan tegen het einde van die reis meekrijgt.' Gevraagd naar een mooie ervaring van de laatste jongerenreis, vertelt Michael over een meisje 'dat bijzonder moeilijk was, onbegeleidbaar. Hoe zij hier aan boord opbloeide was prachtig. Op de laatste avond moest ze een act doen. Ik werd toen door haar op het podium geroepen, waarna ze me begon toe te zingen over hoe fantastisch ze me vond. Ze pakte me op – het was een forse dame – en gaf me een stevige knuffel. Ik wist even niet hoe ik het had. Ik moest terugdenken aan de twee keren dat ik bijzonder kwaad op haar was geworden. Ik had haar toen verteld hoe teleurgesteld ik in haar was. Maar na acht dagen was ze helemaal om; ze wilde hier gelijk beginnen werken.' Er is ook werkelijk een groep die doorstroomt, en wel naar de *Stad Amsterdam* zelf of een van de andere Tall Ships. 'We trekken er wel nieuwe bemanningsleden mee. Veel bemanningsleden die hier starten als *greenhand*, die komen vaak vanuit een Tall Ships Race.' Michael is er zelf een voorbeeld van. Zijn race als opvarende van de *Christian Radich*, een Noors opleidingsschip, was de directe aanleiding om op *Stad Amsterdam* te starten als matroos. En nu is hij Eerste Stuurman.

Het helpen van de bemanning op de ra's is niet verplicht, alles wat je aan boord doet is op basis van vrijwilligheid. Juist als je een drempel over moet om bovenin een bewegende mast te werken, kan de voldoening des te groter zijn. Sam helpt hier de bemanning met het opdoeken van een zeil.

Hoe doen onze tieners het?

Inmiddels hebben we het noorden van Jutland gerond. Het beruchte Kattegat ligt achter ons; we hebben er wind en zon mee gehad. Het weerbericht op de Noordzee belooft windkracht 7 tot 8. 's Avonds gaan er meerdere opvarenden vroeg te kooi. Qua windrichting hebben we vooral geluk, want de wind is gedraaid en ook op onze koers nu, richting het zuiden, krijgen we hem mee. Hoe ervaren mijn zoons het eigenlijk, zo na een paar dagen? Sam: 'De hele trip is super.

Het is leuk om deel uit te kunnen maken van alles wat op de boot moet gebeuren, samen met de crew. Gaaf om te ervaren hoe dat is, samen met mensen die dat vaker doen. We zitten in de blauwe wacht, maar we hebben ook wel in andere wachtten meegeholpen. Je kunt daar ook gewoon vragen: kan ik helpen? Ik zou een volgende keer ook wel eens een wacht midden in de nacht willen pakken.'

Het klimmen vormt niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk het hoogtepunt voor de jongens. Max: 'Ik vind het er heel mooi uitzien op zee. Je ziet bijna nergens land. Als ik dan boven in de mast zit heb ik net het gevoel alsof ik op een piratenschip uit de film zit.' Sam vertelt over zijn hoogste klimervaring: 'Op de bovenste ra van de middelste mast. En daar gingen we lekker op zijn kop hangen.' Pardon? 'Met onze buik over de ra heen onder de ra doorkijken, naar de horizon. Dat was vet.' Heel even ben ik geen schrijver meer maar een bezorgde vader. Gelukkig was wachtliedder Tao in de buurt; ik stel mezelf maar gerust met wat Max me eerder over de bemanning vertelde: 'De crew straalt uit dat ze alles onder controle hebben. Ze zorgen er steeds voor dat alles goed komt.'

Hoe is het contact met de anderen? Sam: 'Ik heb lang niet met alle passagiers gesproken. Maar met wie ik wel gesproken heb is het heel gezellig. Ik vind het wel jammer dat er geen anderen van onze leeftijd bij zijn, dat had het nog leuker kunnen maken.' Maar de aansluiting bij de crew, veelal twintigers, laat duidelijk niets te wensen over, volgens Sam: 'De crew? Superaardige mensen. Heel enthousiast. En zij vinden het ook heel leuk dat er jongeren mee waren. Want die helpen met alles.'

Na onze aankomst in Hamburg hebben we onze tassen ingepakt. We staan klaar om weer aan wal te gaan. Maar Sam is even nergens te vinden. Na een zoektocht door het schip, binnen en buiten, kijk ik onwillekeurig even omhoog. Daar zie ik hem op een ra staan, nog even de crew helpen om een zeil netjes op te doeken. Als hij even later kapitein Slootweg de hand schudt voor het 'misschien wel tot ziens', voegt Sam eraan toe dat hij graag eens wat langer terugkomt. Een jaar bijvoorbeeld, om als bemanningslid mee te varen. Wie weet?

onder: Met behulp van een schaalmodel van een vierkant getuigd schip kun je precies zien welke "touwvtjes" wat doen.

links: Naast werk hebben bemanningsleden ook vrije tijd aan boord. Soms zie je ze dan krachttoefeningen doen op het achterdek. In dit geval kiezen ze voor meditatie in de ochtendzon.

Werk en spel worden vaak gecombineerd, er is altijd wat te doen. Zodra de bemanning zich aan het onderhoud van het touwwerk zet, kun je van alles leren over splitsen, takelingen en knopen.

TALL SHIPS RACES

In de Tall Ships Races varen jaarlijks 6000 trainees mee. In 2015 vindt de race plaats vanaf 2 juli in Belfast (Noord-Ierland). Na stops in Ålesund en Kristiansand (beide Noorwegen) volgt op 4 augustus de finish in Aalborg (Denemarken). Er doen tientallen schepen mee, waaronder meerdere Nederlandse. Voor informatie en aanmelden, zie www.sailtraininginternational.org en www.windseeker.org.

